REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000
F: +386 1 478 1607
E: gp.gs@gov.si
http://www.vlada.si/

Številka: 00104-111/2019/5
Datum: 13. 6. 2019

Odgovor na poslansko vprašanje Tomaža Lisca v zvezi s problematiko Sklada obrtnikov in podjetnikov

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) je prejela pisno poslansko vprašanje Tomaža Lisca v zvezi s problematiko Sklada obrtnikov in podjetnikov. Navaja, da se je njegovo poslansko pisarno obrnilo več upokojenih obrtnikov v zvezi s problematiko Sklada obrtnikov in podjetnikov (v nadaljnjem besedilu: SOP), ki je bil ustanovljen zato, ker v petdesetih letih prejšnjega stoletja obrtniki v tedanjem socialističnem družbenem sistemu niso imeli možnosti vplačevati v državni pokojninski sistem in jim je za zagotovitev pokojnine ostala edina možnost vplačevanje v SOP. Povzema navedbo enega od upokojenih obrtnikov, katerega pokojnina iz SOP naj bi leta 1991, ko jo je začel prejemati, znašala približno polovico državne pokojnine, danes pa komajda 15 odstotkov. Poslanec izpostavlja, da naj bi bilo po navedbah predsednika uprave SOP ogroženo tudi to, saj naj bi bilo finančno stanje skrajno resno in je možna celo likvidacija SOP, krivdo za to pa naj bi nosila država, ki je leta 2016 s spremembo Zakona o poračunavanju finančnih obveznosti RS iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (ZPFOPIZ-1) praktično ukinila financiranje upokojenih članov SOP. V zvezi s tem sprašuje, kakšno je stališče vlade do te problematike, ali namerava vlada pristopiti k reševanju te problematike in koliko je prizadetih obrtnikov ter v kakšnem obsegu oziroma zneskih.

Vlada na zastavljeno poslansko vprašanje odgovarja naslednje:

V zvezi z obdobjem nastanka SOP je treba priznati vlogo sklada na področju:
- zdravstvenega zavarovanja njegovih članov od leta 1956 do 1962 ter njegovih upokojencev od leta 1956 do 1975 in
- pokojninskega zavarovanja od leta 1956 do leta 1964.

V zgoraj navedenih obdobjih članom SOP ni bila omogočena vključitev v splošni sistem zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja.

Glede na to, da je za člane zavarovanje pri SOP dejansko predstavljalo obliko dodatnega pokojninskega zavarovanja (v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje so se morali po letu 1964 vključiti vsi obrtniki) in glede na padanje števila aktivnih članov, je bil z uveljavitvijo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 103/99) leta 2000 za SOP določen prehod iz sistema dokladnega kritja (prispevki članov so se po potrebi sproti porabljali) v naložbeni sistem (za bodoče pravice članov se oblikujejo kapitalske rezerve). Ob tem se je Republika Slovenije zavezala, da bo iz državnega proračuna zagotavljala del sredstev za pokojnine upokojenih članov SOP,[1] s čimer je prevzela odgovornost za nemožnost vključitve

[1] 232. člen Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 103/99):
»(1) Republika Slovenija zagotavlja sredstva iz državnega proračuna za pokrivanje obveznosti obveznega zavarovanja, ki nastanejo zaradi priznavanja ali odmere pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pod posebnimi pogoji oziroma zaradi izpada prispevkov, in sicer za:
…- upokojene člane sklada obrtnikov, ki so pridobili pravice do skladove pokojnine na podlagi obdobja zavarovanja od uvedbe skladovega zavarovanja, pa do 1. 1. 1983 – do zneska minimalne pokojnine;…«.

članov SOP v splošni sistem zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja za obdobje od 1956 do 1962 oz 1964.

Niti iz določb prej veljavnega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 94/11 – odl. US, 105/11 – odl. US, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2 in 9/17 – odl. US; ZPIZ-1), ne iz veljavnega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17 in 28/19; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2), ki ureja sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, niti iz kakšnega drugega predpisa ne izhaja, da je država dala SOP zavezo, da bo zagotovila sredstva za vse bodoče pravice članov SOP. S štiriintrideseto alinejo prvega odstavka 161. člena ZPIZ-2 je določeno le zagotavljanje sredstev za upokojene člane sklada obrtnikov, ki so pridobili pravico do skladove pokojnine na podlagi obdobja zavarovanja od uvedbe skladovega zavarovanja do 1. 1. 1983, in sicer do zneska minimalne pokojnine. Drugi odstavek istega člena nadalje določa, da osnove in način poračuna finančnih obveznosti iz prvega odstavka določa zakon, ki ureja poračunavanje finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Z Zakonom o poračunavanju finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 8/16; v nadaljnjem besedilu: ZPFOPIZ-1) je ta obveznost natančneje opredeljena v 11.[2] in 12.[3] členu. Vlada v zvezi z navedenim izpostavlja, da torej predmetni zakon v zvezi s SOP ureja le razmerje med državo iz SOP[4], v ničemer pa ne ureja samih pravic članov omenjenega sklada. Posledično ZPFOPIZ-1, razen v delu, ki ureja poračunavanje finančnih obveznosti za zavarovance iz štiriintridesete alineje prvega odstavka 161. člena ZPIZ-2, ne določa nobene odgovornosti države za zagotavljanje pravic članov SOP.

Posledično vlada meni, da finančno stanje SOP ni posledica ravnanja države in uveljavitve ZPFOPIZ-1, saj ta ureja poračunavanje finančnih obveznosti Republike Slovenije za izplačevanje pokojnin in drugih prejemkov upravičenkam in upravičencem iz prvega odstavka 161. člena ZPIZ-2 in drugega odstavka 17. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 45/94-I in 11/14 – popr). Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in SOP. Vlada pojasnjuje, da je omenjeni zakon v delu, ki se tiče določitve osnovne obveznosti države do SOP, le-to bolj jasno uredil kot do tedaj veljavni Zakon o poračunavanju finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 81/00 in

---

[2] 11. člen ZPFOPIZ-1
(1) Obveznost države skladu obrtnikov za člane sklada obrtnikov, ki so vstopili v zavarovanje pri skladu obrtnikov do 31. decembra 1982, iz štiriintridesete alineje prvega odstavka 161. člena ZPIZ-2, je celoten znesek pokojnine, ki so jo pridobili pri skladu obrtnikov, vendar največ do zneska 26 % najnižje pokojninske osnove, določene po ZPIZ-2.
(2) Za vstop v zavarovanje pri skladu obrtnikov do 31. decembra1982, se ne upošteva dokup pokojninske dobe pri skladu obrtnikov za obdobje pred 1. januarjem 1983.
(3) Sklad obrtnikov je za stroške izplačevanja pokojnin upravičen do sredstev v višini 1 % dejansko ugotovljene obveznosti države iz prvega odstavka tega člena.

[3] 12. člen ZPFOPIZ-1
(1) Obveznost države iz prejšnjega člena do sklada obrtnikov traja, dokler član sklada obrtnikov ne uveljavi pravice do starostne, predčasne ali invalidske pokojnine po zakonu, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
(2) Sklad obrtnikov po uradni dolžnosti pri zavodu ugotovi, kdaj je član sklada obrtnikov uveljavil pravico do starostne, predčasne ali invalidske pokojnine po zakonu, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

[4] Tako tudi obrazložitev Sklepa Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-174/16-13 z dne 11. 10. 2017.

61/10 – ZSVarPre; v nadaljnjem besedilu: ZPFOPIZ), pri čemer je sledil sodni praksi in interpretaciji SOP,

Višina letne obveznosti Republike Slovenije do SOP se je znižala na podlagi določb ZPFOPIZ-1, ki so:
- znižale povračilo stroškov izplačevanja pokojnin SOP, ki jih je dolžna povrniti država;
- ukinile obveznost države za člane SOP, ki so uveljavili pravice do starostne, predčasne ali invalidske pokojnine po zakonu, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in
- privedle k temu, da se pri izpolnjevanju pogoja vključitve v zavarovanje pri SOP do 31. decembra 1982 ne upošteva dokup pokojninske dobe pri SOP za obdobje pred 1. januarjem 1983,

vendar pa velja poudariti, da določbe ZPFOPIZ, ki so pred tem urejale zgoraj navedena področja, niso bile dovolj jasno in natančno zapisane in so tako v preteklosti privedle do zlorab oziroma se v praksi sploh niso uporabljale.

Obveznost države do SOP se je na podlagi določb ZPFOPIZ-1 sicer zmanjšala, vendar je treba pri tem opozoriti tudi na finančno stanje SOP, ki se je s plačili države v zadnjih letih močno izboljšalo.

Iz podatkov iz Letnega poročila SOP za leto 2017 (str. 58-59) izhaja, da znaša višina vseh bodočih obveznosti SOP za pravice članov SOP 223,38 mio EUR (leta 2016 - 208,88 mio EUR), v bilancah pa ima SOP izkazano 176,70 mio EUR rezervacij (leta 2016 - 184,05 mio EUR). Če zanemarimo plačila s strani države v letu 2018, znaša primanjkljaj za vse bodoče pravice članov SOP, ki ga bo moral SOP zagotoviti v prihodnosti, 46,68 mio EUR (leta 2016 - 24,83 mio EUR).

Iz Letnega poročila SOP za leto 2017 (str. 58) glede na podatke o potrebnih matematičnih rezervacijah za leto 2016 izhaja, da bi morala država za vse prihodnje obveznosti do članov SOP zagotoviti 78 mio EUR, SOP pa 130,8 mio EUR. Glede na te podatke SOP je država z vsemi dosedanjimi plačili SOP v višini 116,8 mio EUR že zagotovila svoj delež rezervacij za prihodnje obveznosti SOP do svojih upokojencev in tako izpolnila vse svoje obveznosti.

Glede na zgoraj navedeno in razpoložljive podatke vlada ocenjuje, da bo obveznost države do SOP po ZPFOPIZ-1 v prihodnje znašala okrog 0,6 mio EUR na leto, kar je primerna višina, da bo SOP-u v daljšem obdobju zagotovljenih dovolj sredstev za vse bodoče obveznosti do svojih upokojencev, za katere je na podlagi štiriintridesete alineje prvega odstavka 161. člena ZPIZ-2, manjkajoča sredstva dolžna zagotoviti Republika Slovenija.

V skladu z zgoraj navedenim vlada pojasnjuje, da ZPFOPIZ-1 ne vpliva na pravice in višino pravic članov SOP, saj so te določene v internih pravilih SOP, ki je v lasti svojih članov. Pravice članov SOP in njihova višina so urejene v Pravilih o poklicnem pokojninskem zavarovanju SOP, ki je v pristojnosti SOP, in država na njih nima nikakršnega vpliva. Ta pravila so se od nastanka SOP že večkrat spremenila, saj je bilo potrebno upoštevati spremembe v sestavi in strukturi članstva, ekonomski razvoj ter druge vplive.

Iz javno dostopnih podatkov izhaja, da je skupščina SOP že sprejela sklep o znižanju višine pokojnin vsem upokojenim in aktivnim članom Poklicnega pokojninskega zavarovanja[5]. Natančne podatke, za kakšne zneske in za koliko zavarovancev gre, ima SOP. Iz letnega poročila SOP za leto 2017 sicer izhaja, da ima poklicno zavarovanje SOP 12.484 članov. Država je v letu 2017 SOP zagotovila dodatna sredstva za pokojnine za 628 članov SOP.

[5]Glej informacijo o skupščini SOP z dne 13. 5. 2019, dostopno na spletni strani SOP, na naslovu: http://www.sop.si/index.php?t=News&id=461, dne 16. 5. 2019.

Podatkov o tem, koliko je trenutno vseh prejemnikov pokojnin SOP, vlada nima, prav tako ta podatek ni razviden iz letnega poročila SOP.

Vlada sklepno poudarja, da je SOP je pravna oseba »sui generis«, ki je v 100% lasti članov SOP. Višino pokojnin SOP in pogoje za upokojitev si člani SOP urejajo sami. Če bi bilo treba za vzdržnost sistema pokojnin SOP te pokojnine znižati ali spremeniti pogoje za upokojitev in višino pokojnine SOP, to ne more biti odgovornost države. Izplačevanje višjih pravic članom SOP, ki ne ustreza višini vplačanih premij članov SOP, ne more biti argument, da je država dolžna zagotavljati več sredstev, da se zagotovi vzdržnost sistema SOP. Glede na navedeno vlada ne predvideva sprememb na področju urejanja obveznosti Republike Slovenije do SOP, ki izhaja iz ZPFOPIZ-1.